

trencat (amb una objecció o pregunta que ens cau impertinent)’: «un de nosaltres se sentia ferit del mal de presó, el cap se li ennegria d’una tristesa depriment i, no podent-ho passar tot sol, sortia amb el *trencat* d’una pregunta impensada: un dubte que li gastava l cervell com una llima sordaa», Coromines (autògraf, i eds., p. 120 de la primera).

Trencada f., en l’acc. ‘partiú entre municipis etc.’, sin. de *trenca*: propi de l’Alt Cardener, al llarg del Segre des del Baix Urgellet fins a Balaguer, alguns pobles de l’Alt i Baix Pall. i de la Terreta ribagorçana, també en algun dels Ports de Morella (Gósol, Odèn, Castellàs, Bassella, Tiurana, Agramunt, la Sentiu, Tendrui, lo Sas, Llessui, 1956-64); alguns distingeixen entre *terminal* (línia d’afrontació) i punt on es passa d’un terme a l’altre en marxa transversal: «vos diré l’s noms seguint lo *terminal*» i, d’altra banda, «la collada és a la *trencada* de Tuixén» deien a Gósol; d’altres, però, sembla que confonguin («vos diré per on passe la *trencada* del terme i ---» Bassella); de tota manera quasi pertot les frases de *trencada* són més o menys com la que cito de Gósol, i és possible que en alguns llocs una distinció com aquella es faci entre *trencada* i *trenca*; en tot cas en els Ports de la Tinença l’usen en el sentit que els gosolans reserven a *terminal*: «la *trencada* amb Morella passe per St. Isidro, la Creu de la Serra, la ---» (Castell-de-Cabres, 1961).

Altament és també: ‘aterrada de bosc en línia’: «van fer una *trencada* per tallar un incendi» Riner de Sols. (1964); a Men. ‘resclosa’ Sa *Trencada de Son Fonoi* a Ferreries (1964). *Trencada de muntanya*: faux, seyla», Busa-N.

Trencador m. ‘infractor, contraventor’ [c. 1260, MiretS], cita mall. segons Quadrado, que el *DAG.* data de 1228 (err. tip. evident, potser 1328 o més aviat 1428); «*trencador* de dejunis», Eiximenis (*Dones* II, 384.14); «Se meravellà lo abat que axí liberals paraules prochissen de un ladre e *trencador de camins*», *Decam.* x, § 2, 558.5; «al desleal e *trencador* de fe, un defalt li basta», JoMartorell (*Ag.* II, 363); «*trencador de fe*: fidifragus», JnEsteve (*LiEleg.* s-4); «*tr. de fe, de confederació*», Busa-N. ‘Picapedrer’ [1690, Vic, *DAG.*; mall. 1418, *DAG.*, *AlcM*]; «el treballador que fa les peces de suro, un cop arrencat de l’arbre», *Cost. Manc.* (I, § 670); ‘trecanous’, Valor-Giner.

És molt important l’aplicació topogràfica. En el sentit de bifurcació, aplicat a l’indret on un branc menys important se separa del camí major, són molts els qui diuen *trencall*: així el *DFa.* i el *DAG.*, que ho localitza a l’Alt Berguedà; i en l’ús ciutadà del cat. central ho sento així a molta gent, però a mi m’és familiar en aquest sentit *trencador*, i crec que està molt estès així en les comarques pròximes a Bna. (almenys en part); predomina almenys en el B. Llobr., Vallès i Maresme; en tinc nota ja de 1923: de Molins de Rei: «quan sígheu al *trenkádó* de la Palma, agafeu cap a ---» (on es deixa la carretera de Cervelló per agafar el branc que puja a la Palma i les dues Corberes).

En canvi, a totes les costes de Llevant el *trencall* és l’indret on rompen les onades a la platja, o a ro-

ques costeres, i fins sotaaguades, en els dies de tràngol («si no passes del *trenkái* mai nedaràs») StPolM, «sembla que hi hagi un *trencall*, voguem més a la dreta». Com que *trencall* té encara d’altres accs., és un cas de plètora incòmoda, i crec que la llengua literària i oficial, hauria d’usar, amb manifest avantatge, només *trencador* en aquell sentit, i reservar *trencall* per als altres. En la trad. Coromines de l’*Eunuc* de Terenci, *devorticulum* (v. 635) girat *trencador*, amb aprovació del censor, Carles Riba.

D’altra banda, *trencall* per a la vora del mar, 1896 i Ruyra (*DAG.*, *AlcM*); es va fer una quietud (entre la tropa i el poble) com «en la plana tempestejada, quan les aigües reculen en l’onada que ha romput, i la que rutila i s’abraona; acostant-se al *trencall*»; «PATRÓ: Tens la mala mar ficada al moll de l’ànima: quan parles sembles una barca fondejada al *trencall*, i si vull escoltar-te, em mareges ---», Coromines (*Joan Apòstols* III, 61; *De plaer* ---, en *Putxinellis* I, 150). Reconec que *trencall* en el sentit vial està força estès en comarques més excèntriques: Penedès (el *trenkái* de Cal Cabró, Guardiola, 1954; el *trenkái* de St. Esteve, anant de Manresa a St. Esteve de Bages, 1931); i àdhuc val. (el *trenkái* de la Guàrdia, prop de Xàbia).

Així com així, la plètora semàntica ho torna deplorable: *AlcM* registra les accs. ‘trenc’ i ‘terreny trencat, desigual’ com a val.; a Llíber el *Trencall del Matxo* és una afrau bastant brava a l’Ombria de la Font d’Aixa, inaccessible a carros (1963); a l’alt Pallars ho sento aplicar als caires de serrat: «Lo Serrat és al *trencall* de la serra entre Berasti i la vall d’Escàs» (Ribera d’Àsua, 1964); *trencall* ‘trenc d’un rec’, *CostManc.* II, § 440. *Trencallada*.

Trencadora [1423, Vic, *DAG.*]. *Trencadura* [Llull]; *trencadura* dels «cabells», suposo err. tip. per *cavalls* en la Manescalía de Díez, fi S. xv, *DAG.*; «PARTS DEL COS: los botons --- la bolsa: scrotum; la quirra o *trencadura*: hernia», OPou, *TbPu.*, 250; «potra», *DTo.* 1647; la intestinal, *DTo.* 1670; obertura, *DTo.* 1670. *Contratrencadura*. *Trencament* ‘tonsura clerical’ ant. «fa-s lo *trencament* dels pèls --- per so que-ls clergues --- deven talar --- de les penses ---», *VidesR.* 70r1; ‘plaga, flagell’: «--- devant Pharaó --- di-li que lex anar lo meu poble, e si no ho fa trametré sobre ell gran *trencament*», G. Serra (*Gènesi de Scr.*, 46, 4): calc del doble sentit del ll. *plaga* ‘ferida, nafra’ i ‘flagell’; Busa-N.; Val. Ss. xv-xvi (*DAG.*).⁶

Trencant adj. ‘tallant, afilat’, en aplicacions diverses; va com a epítet avantposat en Cerverí de Girona: «si *trencant* coutel l’ofri(a) o lança» (65/84.9); *trencants* m. pl. ‘els romponents, el *trencall*’ CBrava (a Begur: *DAG.*); mentre que a la Noguera i Ribagorça sembla ser terme oficial (una mica geodèsic, si bé avui popularitzat) per la partiú dels termes: «lo bony X, ja és en los *trenkánz* i bogants de Sant Oreñç» (Sas de Cornudella, 1957); a Castelló de Farfanya, Adons i Pinyana de Flamicell ho sento en sing. «La Serra Llarga ja és en lo *trencant* de Os» (1957, 1964). *Trencatiu*. *Trenquejar* (-jat Bna., *DAG.*). *Trenquenar* (?) pall. S. xiv (*DAG.*; o seria mal llegit per *trequellar*?) *Trenquis*.